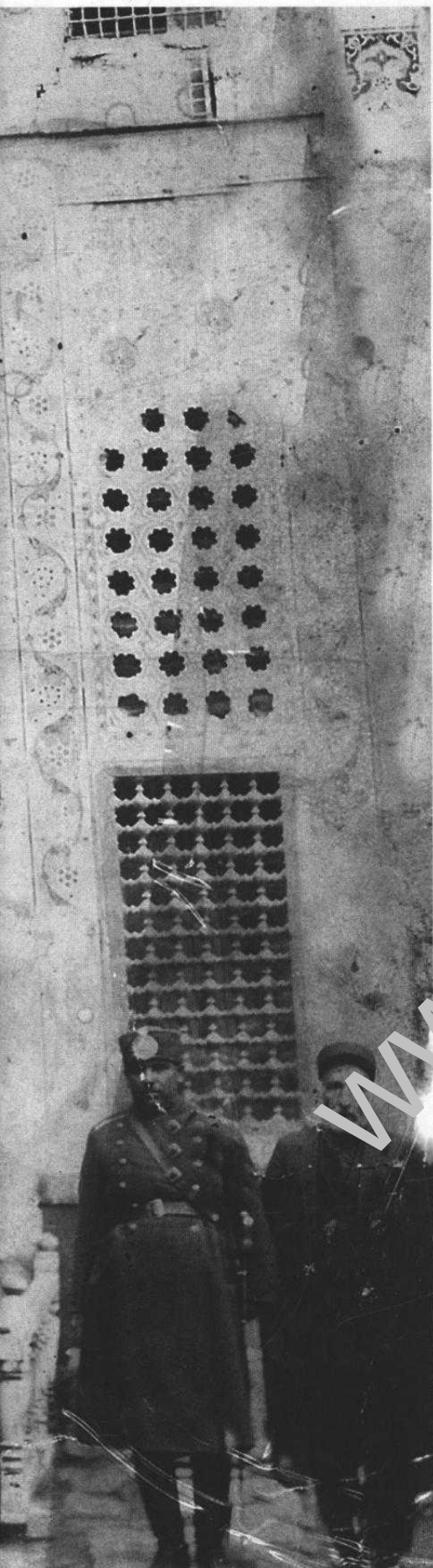


هویت اردبیل قدیم

مجموعه عکسهای تاریخی اردبیل
تدوین و تالیف: شاپور نظری
جلد ششم



نمونه ای از عکسهای تاریخی اردبیل در دوره قاجار



سرشناسه

: نظری، شاپور، ۱۳۴۱

عنوان و نام پدید آور

: هویت اردبیل قدیم : مجموعه عکسهای تاریخی اردبیل، نمین،

سرعین / تدوین و تالیف شاپور نظری .

مشخصات نشر

: اردبیل : هفت گنج، ۱۳۹۱ - مشخصات ظاهری : ج : مصور؛ ۲۲ x

۲۹ س م.

شابک

: ج ۱: ۱-۶-۹۱۳۴۸-۶۰۰-۹۷۸؛ ج ۲: ۸-۷-۹۱۳۴۸-۶۰۰-۹۷۸؛

: ج ۳: ۵-۸-۹۱۳۴۸-۶۰۰-۹۷۸؛ ج ۴: ۹-۹-۹۱۳۴۸-۶۰۰-۹۷۸؛ ج ۵:

۹-۹۱۳۴۸-۶۰۰-۹۷۸؛ ج ۶: ۱-۱۰-۹۷۳۱۲-۵-۱-۹۷۸

وضعیت فهرست نویسی : فیپا

یادداشت

: ج ۶: چاپ اول: (۱۳۹۸) (فیپا) .

عنوان دیگر

: مجموعه عکسهای تاریخی اردبیل، نمین، سرعین موضوع: اردبیل

(استان) - مصور

موضوع

: عکسها- ایران- اردبیل(استان)

موضوع

: اردبیل (استان) - مصور

موضوع

: اردبیل (استان) - تاریخ - مصور

رده بندی کنگره

: ۱۳۹۱ ن ۳۳ ر ۲۰۰۱ DSR

رده بندی دیویی

: ۹۶۱/۳۱

شماره کتابشناسی ملی

: ۱۲۴۰۷



نشرهفت گنج

هویت اردبیل قدیم

مجموعه عکسهای تاریخی اردبیل

تدوین و تالیف : شاپور نظری

جلد: ششم

طراح ، صفحه آرا و طرح روی جلد: اکرم اسکندرزاده فر

تایپست: لیلی اسکندرزاده فر

ویرایش نگارشی: فرشید نظری

مشاور و ناظر کیفی چاپ: دکتر مهندس رضا ابی زاده

-چاپ: اول

تیراژ: ۱۰۰۰

لیتوگرافی: افرنگ تبریز

چاپ و صحافی: معین تبریز

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۷۳۱۲-۵-۱

نشانی: اردبیل دروازه آستارا خیابان جام جم جنب نمایندگی ایران خودرو

دفتر نمایندگی بیمه ایران نظری تلفن ۳۸۲۰۴۹۲ - تلفکس ۳۸۲۰۴۹۳۳ - ۴۵۰

همراه ۰۹۱۴۱۵۱۲۱۵۸

nazari.sh@gmail.com

اردبیل -کوی فرهنگیان خ ۲۴ متری کوچه تربیت ۲ پلاک ۷ انتشارات هفت گنج ۰۹۱۴۴۵۴۰۹۲۱

موسی رجبی اصل

حق چاپ محفوظ و کلیه حقوق متعلق به مولف می باشد و هرگونه بهره برداری از تصاویر

منوط به اجازه رسمی است.



آغاز عکاسی در اردبیل، مصادف با دوره ناصرالدین شاه قاجار با ویژگی منحصر به فرد خود باعث گردیده، تصاویری از پرتره ها، تک چهره ها، رویدادهای سیاسی، اجتماعی، چشم انداز طبیعت، ابنیه ها و اقشار اجتماعی اردبیل و اطراف آن ثبت گردد. علی خان والی حاکم اردبیل در دوره های ناصرالدین و مظفرالدین شاه قاجار، با دوربین شخصی خود از اردبیل عکس برداری نموده است، از لحاظ مطالعات تاریخ مستند نگاری اردبیل، تعداد بیشماری از بازرگانان و اقشار اجتماعی، روستاها و شهرهای هم جوار اردبیل که دایماً به شهر باکو، قفقاز و شهرهای روسیه تزاری مسافرت داشتند، به رسم یادبود برای خود عکس می انداختند، این عکسها که در نزد خانواده ها نگهدای می شود بخشی از هویت عکس و اسناد تاریخی اردبیل را تشکیل می دهد. زمانی که در سال ۱۲۸۰ خورشیدی اردبیل توسط قشون و قزاقان ارتش روسیه تزاری اشغال شده بود، عکاسان ارتش تزار از شخصیت های سیاسی و اجتماعی اردبیل عکسبرداری نموده اند، اگر چنانچه حفاظت شده باشند احتمالاً در آرشو عکس های خارجی موزه جنگ ارتش در مسکو موجود است، البته نمونه ای از این عکس ها در اردبیل موجود است، همچنین عکاسان فصلی مانند ماناسیان چالیک یگانیان در شکل گیری تاریخ مصور اردبیل نقش بسزایی داشته اند. عکس های پرتره نگار در آلبوم علی خان والی که هم اکنون در دانشگاه هاروارد آمریکا و کاخ موزه گلستان نگهداری می شود بخشی از آن عکسها متعلق به اردبیل می باشد با اینکه عکسهای آلبوم های علی خان والی از اولین نمونه تاریخی و ژانر مستند نگاری سیاسی، اجتماعی و محیطی هستند افراد دیگری نیز در این خصوص سهم داشته اند، عکسهای موجود گویای این واقعیت تاریخی است. عکس گرفتن برای اکثر مردم مقدور نبوده و عکسها منحصر به ثروتمندان، دولتمردان و افراد خاصی بوده است. عکاسان ایرانی و خارجی از عصر ناصرالدین شاه قاجار، سهم بزرگی در مستند نگاری تاریخ مصور اردبیل داشته اند و آثار هنری آنها به مثابه، اسناد تاریخی، اجتماعی، سیاسی، ارتباطات، اطلاع رسانی، عنصر تبلیغاتی و غیره بکاررفته است. عکاسان با این دستمایه و دایمی، نقش تاریخی خود را در هویت سازی اردبیل ایفا نموده اند و به شکل موثر در شناساندن زوایای مبهم و تاریک تاریخ اردبیل در دوره های حاکمیت قاجار و پهلوی متجلی گشته و عکاسی مستند برجسته سازی لایه های پنهان واقعیت قلمرو اردبیل بوده است.

بر اساس عکس های موجود، تاریخ عکاسی در اردبیل از اوایل دوره ناصرالدین شاه قاجار شروع شده است و عکاسان برای غنای بخشیدن به خاطره قومی خویش، عناصر عینی را در تصاویر خود ثبت نموده اند، امروزه دستاورد تلاش هنرمندانه عکاسان به عنوان اسناد تاریخی در مراکز اسناد و خانواده ها نگهداری می شود. فارغ از مشکلات فنی نگهداری اسناد و تصاویر به جامانده به عنوان اسناد کاغذی باید رده بندی، دستچین و صورت برداری شود و ضرورت دارد با روش های علمی و تخصصی در موزه عکس و اسناد اردبیل نگهداری شود، که متأسفانه هنوز جای خالی موزه احساس می شود. عکاسی روایت تاریخ بازنویسی شده است که بطور حقیقی تر به عنوان پدیده تاریخی افق های تازه ای را در راستای پژوهش و تحقیق زوایای تاریخ اردبیل و نواحی آن گشوده است. جلوه های تصویر ستودنی و رویدادی سرگرفته است و اختصاصاً برخی از آنها شناسنامه هویت تاریخی اردبیل محسوب می شود که الزماً زنده نگهداشتن یاد آنها کار پژوهشگران و محققین اسناد تاریخی است که دستاورد آنها به شکل خاص صورت پذیرد، باید قبول کنیم که عکسهای تاریخی منابع معتبر اسناد تاریخ این مرزوبوم می باشد، که امروزه با استفاده از اسناد تاریخی اردبیل است که به مستند نگاری تاریخی پرداخته و نماینگر معطوف ساخته است. کتاب ۶ جلدی هویت اردبیل قدیم چشم اندازی بر اسناد تاریخی اردبیل است که به مستند نگاری تاریخی پرداخته و نماینگر دستاورد تحقیقی و پژوهشی عکس در حوزه پژوهش تاریخ معاصر می باشد. در اردبیل عکاسی دوران انتقالی خود را از اوایل دوره ناصرالدین شاه به دوره های مظفرالدین شاه، محمد علی شاه و احمد شاه و دوران پهلوی (اول و دوم) سپری نموده است. عکسهای بازمانده از آن دوران تفاوت این روند و پروسه انتقالی را به خوبی نشان میدهد. بطوری که در دوره رضا شاه عادی شدن عکس گرفتن در حالت چهره و پره های افراد به خوبی محسوس است. این وضعیت از مشخصه پرتره نگاری عکاسی تجاری در اردبیل است. که عکاسخانه ها به سرعت به استودیو و مغازه تبدیل شده اند و در فضای پر رفت آمد شهر اردبیل، مکان مناسبی برای مراجعه ی مشتریان در عکاسخانه های خود فراهم نموده اند، از جمله ها پس زمینه تزئینی گرفته تا تاریکخانه و دکور با مضامین رایج عبارت از: دور نمایی از یک طبیعت، چشم انداز روستایی مملو از درختان، گل و گیاه، عکس از ستون های تزئینی و یا نمای داخلی، پرده های چین دار و پنجره باعث جلب مشتریان بیشتر می شد. البته در کنار آنها چیدمان وسایل صحنه نیز که شامل میز، صندلی، گلدان، قلیان و ... نیز باعث می گردید صنعت پرتره نگاری شخصی و محیطی تمام قد شکل بگیرد. البته وضعیت قرار گیری بدن و حالت چهره در عکس و ژست های آزاد نیز به فرایند عکاسی پرتره نگاری کمک می نمودند. نحوه ی لباس پوشیدن افراد به کیفیت زیبایی عکس می افزود، بخصوص مردان و زنان بعد از کشف حجاب با پالتوهای ضخیم، کلاه وکت وشلوار با تقلید از شیوه عکاسان اروپایی، عکس های متفاوتی نسبت به سالهای های قبل که با لباس سنتی عکس گرفته اند دارند. در مطالعات جامعه شناسی تاریخی و علوم اجتماعی وقتی از عکاسی سخنی به میان می آید، ذهن ما به دنبال نشانه شناختی است و زمانی که به عنوان کنشگر اجتماعی به رفتار تاریخی افراد نگاه می کنیم، رویکرد ذهنی ما عمدتاً بسوی انسان شناختی تاریخی کشیده می شود، بنابر این عکس های تاریخی اردبیل درواقع یک بازنمودی از گذشته است که واقعیت ها و رویدادهای تاریخی را به اشتراک می گذارد و باعث می شود ما از لحاظ تطبیقی و تحلیلی به پدیده عکس از منظر انسان شناسی تاریخی نگاه کنیم و به ساختاری دوگانه دست یابیم و آن نشانه شناختی تلطیف و زیباسازی حسی انسان با واقعیت بوده که شکل گرفته است. بنابر این بر اساس نظام شناختی و ذهنیت عکاس به هنری زیباشناسانه و ماهرانه دست می یابیم و آن هنر مردم گرایی است که در فرایند بازنمایی، فرم جامعه شناختی به خود می گیرد. چاپ عکس های قدیمی در کتاب شش جلدی هویت اردبیل قدیم همثابه اسناد روایت تاریخی بازنویسی شده است که در حوزه مستند اجتماعی برای برقراری ارتباط با گذشته شکل گرفته است. یک ضرب المثل قدیمی انگلیسی است که می گوید: «یک عکس برابر است با هزار کلمه»